

Toiminta- ja taloussuunnitelman 2025-2027 ja talousarvion 2025 laadintaohje

Yhtymähallitus 07.05.2024 § 84
75/02.02.02/2024

Koulutuskeskus Salpauksen toiminta- ja taloussuunnittelu perustuvat kolmelle vuodelle tehtävään toiminta- ja taloussuunnitelmaan, talousarvioon ja tilinpäätösennusteeseen. Kuntayhtymällä on toiminnan ja talouden ajantasainen seurantajärjestelmä, jolla todennetaan asetettujen tavoitteiden saavuttaminen tai niistä poikkeaminen. Jäsenkunnille raportoidaan neljännesvuosittain osavuosikatsauksilla kuntayhtymän toiminnan ja talouden toteutumisesta.

Perussopimuksen mukaisesti toiminta- ja taloussuunnitelma sekä seuraavan vuoden talousarvio tulee käsitellä vuoden loppuun mennessä. Talousarvio laaditaan kuntayhtymässä suoraan käyttösuunnitelmatasolla. Talousarviovuoden alkupuoliskolla laaditaan tilinpäätösennuste rahoituksen ja muun taustatiedon tarkentumisen pohjalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) tekee vuosittain vuoden loppuun mennessä päätöksen seuraavan vuoden tavoitteellisesta opiskelijavuosimäärästä ja ammatillisen koulutuksen rahoituksesta. Valtioneuvoston kehysriihen (huhtikuu 2024) päätöksen mukaisesti ammatillisen koulutuksen rahoitusta leikataan -100 miljoonalla eurolla, -5 %, vuonna 2025. Leikkaus kohdistuu aikuiskoulutukseen ja siinä erityisesti jo toisen ammatillisen tai korkeakoulututkinnon suorittaneisiin. Rahoitus painottuu jatkossa rahoituslain muutosten myötä aiempaa enemmän vaikuttavuuteen; työllistymiseen ja jatko-opintoihin sijoittumiseen.

Viime viikon kehysriihen päätökset luonnollisesti huolestuttavat. Vielä ei ole tiedossa, miten leikkaukset käytännössä teknisesti ja koulutuksen järjestäjäkohtaisesti rahoitukseen kohdentuvat. Aihetta on käsitelty 24. huhtikuuta järjestetyssä OKM:n webinaarissa, jossa tilannekuva ei vielä tarkentunut. Tarkempaa ohjeistusta ja ennakointia saamme ministeriöstä myöhemmin tänä vuonna. Lopullinen rahoituspäätös tulee joulukuussa.

Leikkaukset kohdistuvat jo tutkinnon suorittaneisiin. Ammatillisen koulutuksen määräraha vähenee 100 M€, joka vähentää opiskelijavuosia ensi vuonna noin 8300. Kokonaismäärä tänä vuonna oli 180 700 opiskelijavuotta. Vähennys rahassa ja vuosissa on noin 5 prosenttia. Rahoitusleikkaus tarkoittaa Salpaukselle arvioilta noin 3 M€ eli 275 opiskelijavuotta. Salpauksen rahoituksen kokonaismäärä tänä vuonna on 64,6 M€ ja 5892 opiskelijavuotta.

Opiskelijavuosien vähennystä ei leikata tasaisesti, vaan se kohdistetaan ministeriön päätöksessä riihlinjauksen mukaisesti korkeamman tai ammatillisen tutkinnon jo suorittaneiden koulutukseen. Nyt tehdyt päätökset ovat linjassa hallitusohjelman kanssa, jonka mukaan tulevaisuudessa painotetaan työllistymisen kannalta tarvittavien tutkinnon osien tarjoamista ja vähennetään jo yhden tutkinnon suorittaneiden koulutuksesta.

Salpauksella ei ole tarvetta nopeisiin muutoksiin. Olemme varautuneet tulevaisuuteen vuoden 2024 alussa tehdyllä toimintamallin muutoksella, jolla osaltaan haluttiin varautua silloisen tiedon mukaan vuonna 2026 tulossa oleviin rahoitusmuutoksiin. Näin ollen olemme jo huomioineet sen, että tulevaisuudessa Salpaukseen tullaan opiskelemaan monin eri tavoin ja eri kestoisiin kokonaisuuksiin, joiden tavoitteena on ensisijaisesti työllistyä. Eli siinä mielessä nyt saatu tieto riihestä ei muuta Salpauksen suunnitelmia tai toimintaa kuin siltä

osin, että joudumme tekemään aiemmin ajateltua suurempia muutoksia koulutustarjontaan ja toimimaan pienemmillä resursseilla.

Yhdessä saavutetut hyvät taloudelliset tulokset ja Salpauksen vahva tase antaa meille aikaa reagoida, eikä meillä ole tarvetta tehdä nopeita päätöksiä ennen kuin saamme tarkempaa tietoa asiasta. On myös tärkeää muistaa, että iso osa myös aikuiskoulutuksesta jatkuu edelleen.

Oppivelvollisten opiskelun maksuttomuuden rajauksesta 18-vuotiaisiin huolimatta Koulutuskeskus Salpaus hankkii jatkossakin opiskelussa tarvittavat opiskeluvälineet oppivelvollisena aloittaneen opiskelijan käyttöön, ensimmäisen tutkinnon osalta sen vuoden loppuun, kun opiskelija täyttää 20 vuotta. Ammatillisessa koulutuksessa valtaosa opiskelijan käyttöön hankittavista materiaaleista hankitaan opintojen alkuvaiheessa ja niitä on luontevaa käyttää opintojen loppuun asti kuten tähänkin asti.

Suomen hallitusohjelman tavoitteiden ja niiden toimeenpanon vaikutuksesta ammatillisen koulutuksen rahoitus tulee jatkossa painottumaan erityisesti vaikuttavuuteen ja siinä sekä nuorten että aikuisten työllistymiseen ja jatko-opintoihin sijoittumiseen. Vuoden 2024 aikana selviää myös, tuleeko vuoden 2025 alusta voimaan ammatillisen koulutuksen toiminnan ohjauksen kokeilulaki. Lain tarkoituksena olisi säätää toiminnanohjauksen kokeilusta, jonka tarkoituksena olisi selvittää, voidaanko uudella toimintamallilla edistää ammatillisen koulutuksen laatua, vaikuttavuutta ja saavutettavuutta. Ammatillisen koulutuksen toiminnan ohjauksessa siirryttäisiin nelivuotisiin strategiakausiin ja tavoitteena on, että kokeilu alkaisi vuoden 2026 alusta ja se kestäisi vuoden 2033 loppuun, kahtena neljän vuoden jaksona (2026–2029 ja 2030–2033).

Toiminta- ja taloussuunnitelman ja talousarvion valmistelu etenee alla olevan aikataulun mukaisesti:

Aikataulu/mennessä:	
Valmistelu	
Investointisuunnitelman laadinta Talousarvion laadintaohjeiden valmistelu	Johtoryhmä huhtikuu
Talousarvion laadintaohjeiden käsittely	Yhtymähallitus 7. toukokuuta 4. kesäkuuta
Talouden kokonaisraamitus Talousarvion laadintaohjeiden hyväksyntä	Yhtymähallitus 4. kesäkuuta
Opiskelijavuosien kohdentaminen, investointisuunnitelma sekä talouden kokonaisuus TS 2025-2027 (2028–2029)	Yhtymähallitus 4. kesäkuuta
Talousarvioesitys tallennettuna taloussuunnitteluohjelmaan	21. elokuuta
Toimielinkäsittelyt	
Strategian kehitysohjelmien esittely, tavoitteet ja mittarit	Yhtymähallitus 10. syyskuuta
Taloussuunnitelma 2025–2027 ja talousarvio 2025 esityksen 1. käsittely ja lausuntopyyntö omistajakunnille	Yhtymähallitus 24. syyskuuta
Taloussuunnitelma 2025–2027 ja talousarvio 2025 esityksen 2. käsittely tarvittaessa, varapäivä	Yhtymähallitus 8. lokakuuta
Kuntalausuntojen käsittely ja Taloussuunnitelma 2025–2027 ja talousarvion 2025 hyväksyminen ja esitys yhtymäkokoukselle hyväksyttäväksi	Yhtymähallitus 15. lokakuuta
Taloussuunnitelma 2025–2027 ja talousarvion 2025 hyväksyminen	Yhtymäkokous 19. marraskuuta

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) tekee vuosittain vuoden loppuun mennessä päätöksen seuraavan vuoden tavoitteellisesta opiskelijavuosimäärästä ja ammatillisen koulutuksen rahoituksesta.

Uudistuva ammatillinen koulutus, toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelu

Salpauksen strategiassa otetaan huomioon nopeasti tapahtuvat muutokset ammatillisessa koulutuksessa ja toimintaympäristössämme. Salpauksen strategiassa vuosille 2021–2025 kiinnitetään erityistä huomiota onnistumiseen palveluorganisaationa, työelämän kumppanina ja yhteiskunnallisena vaikuttajana. Se huomioi myös mm. opetus- ja kulttuuriministeriön Ammatillisen koulutuksen laatustrategia vuoteen 2030-asiakirjan tavoitteet ja suuntaviivat. Salpauksen tavoite on myös päästä mukaan mahdolliseen ammatillisen koulutuksen toiminnan ohjeuksen kokeiluun vuosille 2026–2033, tähän valmistautumisessa ja hakemisessa vuosi 2025 on keskeinen.

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä on yksi Suomen monialaisimmista ja suurimmista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä ja keskeinen toimija Päijät-Hämeessä. Nuorisoikäluokkien pienentyessä voimme varmistaa alueen kannalta riittävän osaavan työvoiman tarjonnan lisäämällä koulutustemme joustavuutta aikuisille ja ilman perusopetuksen jälkeistä koulutusta oleville. Jo nyt 50 prosenttia Salpauksen opiskelijoista on yli 25-vuotiaita ja opiskelijoista 2/3 tulee jatkuvan haun hakeutumisväylää ja vain 1/3 yhteishaun kautta. Alueellisen veto- ja pitovoiman näkökulmasta on tärkeä löytää tasapaino nuorille

peruskoulunpäättävälle tarjottavasta riittävän laajasta koulutusala tarjonnasta alueella sekä alueen työllisyyden kannalta merkittävien valta-alojen riittävän suuresta opiskelupaikka määrän tarjonnasta. Tätä tehtäessä on hyvä kuitenkin muistaa myös Suomessa oleva vapaa hakeutumisoikeus, ettei liiallisella tarjonnan supistamisella aiheuteta vähenevän nuorison poismuuttoa maakunnasta laajemman koulutustarjonnan perässä. Työllistävyyden kannalta merkittävien alojen maineen, vetovoiman ja kiinnostavuuden eteen teemme jatkuvasti kiinteää yhteistyötä alueen yritysten kanssa. Tässä onnistumisessa aikuisten oppisopimuskoulutuksella on suuri rooli mm. ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön virkanäkemyks hallituskauden valinnoista avaa kauden keskeisiä haasteita ja niihin ratkaisuksi tarvittavia politiikkatoimia (OKM julkaisu 2023:9). Tämän mukaan ammatillisen koulutuksen koulutustarjonta tulee kohdentaa työmarkkinoiden tarvetta vastaavasti. Näin tuetaan tuottavuuden kasvua ja varmistetaan työvoiman saatavuus yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kehittymisen kannalta kriittisille aloille. Huoltovarmuus sekä kestävä työllisyys- ja tuottavuuskehitys edellyttävät osaamisen riittävyyden varmistamista kaikilla kriittisillä ja yhteiskunnallisesti merkittävillä aloilla. Jatkuvaa oppimista vahvistetaan. Tutkintoa pienempien koulutuskokonaisuuksien hyödyntämistä lisätään täyttämään työelämän muuttuvia osaamistarpeita. Samalla vähennetään merkittävästi moninkertaista tutkintokoulutusta toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa.

Petteri Orpon hallitusohjelman tulevan vuoden toimeenpanon osalta tässä vaiheessa on vielä epävarmaa, millaiseksi ammatillisen koulutuksen rahoitus muodostuu. Myöskään hallitusohjelman ammatilliselle koulutukselle asettamien tavoitteiden saavuttamiseen liittyvien konkreettisten toimenpiteiden muoto ei ole vielä täysin tiedossa. Keskeisiä tavoitteita ammatilliselle toisen asteen koulutukselle on mm. osaamistason nosto eli se, että koulutuksella varmistetaan jokaiselle opiskelijalle riittävät ammatilliset ja sivistykselliset valmiudet sekä työelämätaidot siirtyä opintojen jälkeen työelämään tai jatko-opintoihin. Tavoitteena on vastuu nuorista oppivelvollisista eli kaikille nuorille toisen asteen tutkinto tai tutkinnon osa, jolla voi työllistyä, jos koko tutkinto ei opiskelijasta johtuvista seikoista ja tarjotuista tukitoimista huolimatta ole mahdollista. Lisäksi tavoitellaan aikuisten päällekkäisten, samantasoisten tutkintojen vähentämistä. Rahoitusjärjestelmään on tulossa muutoksia, joilla tuetaan vaikuttavuuden merkitystä ja painoarvoa eli erityisesti työllistymistä ja jatko-opintoihin sijoittumista.

Ammatillinen koulutus on hallitusohjelmassa keskeisessä roolissa myös TE2024/25-uudistuksessa aikuisten osaamisen varmistamisessa. Päijät-Hämeessä on esiin noussut myös tarpeet nuorten työpajatoiminnan tavoitteellisemmasta toteutuksessa työllistymisen ja kouluttautumisen toteutumisen tukena. Muutos työllisyyspalvelujen siirtyessä kuntien omaksi toiminnaksi, tuo uusia mahdollisuuksia Salpauksen omistajakunnille sujuvoittaa toimintaa, kun työllisyysalueet voivat halutessaan antaa osan tehtävästä esim. kotoutumiskoulutuksen, omistamansa sidosyksikön eli Salpauksen tehtäväksi ilman kilpailutusta. Muutoksen kanssa samaan aikaan voidaan tarkastella myös nuorten työpajojen ja Salpauksen toiminnan toteuttamista nykyistä läheisempänä yhteistyönä, mutta edelleen omina organisaatioina. Tavoitteena madaltaa kynnystä siirtyä työpajasta joko ammatillisiin opintoihin tai työelämään. Päijät-Hämeessä aloittaa vuoden 2025 alussa kaksi työllisyysaluetta, Lahden työllisyysalue ja Hollola isäntäkuntanaan Päijät-Hämeen työllisyysalue.

Koulutukseen ohjauksen onnistumisella ja eri toimijoiden moniammatillisella yhteistyöllä on suuri merkitys siinä, että opiskelukuntoiset henkilöt saadaan osallistumaan tarvitsemiinsa koulutuksiin ja sitä kautta mukaan työelämään. Tässä konkretisoituu Salpauksen rooli alueellisena kouluttajana ja työvoiman ajantasaisen osaamisen varmistamisessa.

Vuoden 2024 alusta voimaan tulleen Salpauksen uuden toimintamallin toteutus jatkuu vahvasti koko vuoden 2025. Toiminnassa kiinnitetään huomioita erityisesti perustehtävään ja siinä onnistumisen varmistamiseen. Johtajien salpaustasoiset matriisivastuut kohdentuvat asiakkaiden palvelupolkujen ja toiminnan uudistamisen mukaisesti oppivelvollisten palveluihin, jatkuvan oppimisen palveluihin, yritys ja työelämän palveluihin sekä digitaalisiin palveluihin. Keskiössä on erityisesti opiskelijoiden työllistymisen ja uraohjauksen parantaminen opiskelijan iästä tai hakuväylästä riippumatta. Myös erityiseen tukeen ja maahan muuttaneiden palveluihin sekä opetushenkilöstön osaamisen salpaustasoiseen kohdentamiseen tullaan kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota toiminnan kehittämiseksi. Kuntayhtymäpalvelut ovat kiinteä osa perustehtävän toteutusta ja siten tänä päivänä paljon enemmän kuin perinteiset ”tukipalvelut”, jotka usein toteutetaan ostopalveluina ja toimivat siten enemmän irrallaan varsinaisesta koulutuksen perustehtävästä. Vararehtoreista toisen tehtävissä korostuu edelleen pedagoginen johtaminen sekä salpauksen tutkintojen toteutusten ohjaus ja vararehtori/henkilöstöjohtajan tehtävissä edelleen henkilöstöjohtaminen sekä uutena salpaustasoinen opetus- ja ohjausresurssien yhteiskäytön ohjaaminen ja varmistaminen.

Toimintakulttuurilla, työntekijäkokemuksella ja työnantajamielikuvalla on suuri merkitys organisaation menestymiseen. Työntekijäymmärryksen ja sitä kautta työntekijäkokemuksen sekä työnantajamielikuvan vahvistaminen on nostettu Salpauksessa kehittämiskohteeksi. Salpaus on palveluorganisaatio ja laadukkaan asiakaskokemuksen varmistaa osaava ja hyvinvoiva henkilöstö.

Salpauksen työnantajalupaus on julkaistu vuoden 2024 alussa. Lupauksemme: ”Haluaamme että sinä onnistut” on tärkeä osa vuoden 2025 Salpauksen työnantaja mielikuvaa ja pärjäämistä kiristyvässä kilpailussa osaavasta työvoimaista. Kilpailu osaajista koskettaa nykyisin mitä suuremmissa määrin myös oppilaitoksia. Kilpailemme opetushenkilöstön lisäksi muun muassa taloushallinnon ja tietotekniikan osaajista muiden ja yritysten kanssa Päijät-Hämeessä ja valtakunnallisesti. Työntajalupausta käytetään sekä sisäisessä että ulkoisessa viestinnässä ja perehdytyksessä, mutta myös rekrytoitaessa uusia osaajia Salpaukseen.

Laajennettu oppivelvollisuus on toteutunut alueella hyvin ja opiskelukuntoisille löytyy opiskelupaikka toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa sekä tutkintoon valmistavassa (TUVA) koulutuksessa. Vaativaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden osalta olemme tiivistäneet yhteistyötä alueella toimivan erityisoppilaitoksen, Kiipulan kanssa. Kiipula toimii Lahdessa samoilla kampuksilla Salpauksen kanssa ja näin yhteistyö on sujuvaa ja mahdollistaa opiskelijoiden moniammatillisen tuen sekä eri toimijoiden osaamisen kehittämisen.

Opiskelijoiden hyvinvointi ja koulunkäytinkykyisyys on edelleen suuri huolenaihe koko Päijät-Hämeessä ja Salpauksessa, sekä alueen moniammatillisille toimijoille. Alueella on lisääntyvä tarve kuraattori-, päihde- ja mielenterveyspalveluille, opiskelijoiden terveydenhoitaja- ja lääkäripalveluille. Moniammatillisista

toimijoista erityisesti kouluterveydenhoitajien toivotaan nykyisten kokeilujen päättyessä, sijoittuvan pysyvästi samalle kampukselle opiskelijoiden kanssa. Näin hyvinvointialueen tuottaman lakisääteisen palvelun saavutettavuus opiskelijoille paranisi ja tukisi moniammatillista yhteistyötä. Ammatillisissa opinnoissa onnistumisessa ja tarvittavassa tuessa nuorten kohdalla kodin ja huoltajien roolin merkitys on edelleen suuri. Tuen tarve ja merkitys ei pääty täysikäisyyteen, vaan monet tarvitsevat sitä edelleen yli 20-vuotiaiksi saakka. Näiden edellä mainittujen lisäksi tärkeää on hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen.

Oman elämän hallinnan ja ammatillisen osaamisen lisäksi tärkeää on myös perustaitojen vahvistaminen, oppimisen tuki ja digitaaliset palvelut. Digitalisaatio läpäisee koko yhteiskunnan ja digitaalisen osaamisen merkitys kasvaa yhteiskunnan ja työelämäosaamisten muutoksissa. Se mahdollistaa ammatillisessa koulutuksessa uudenlaisia oppimisympäristöjä ja oppimateriaaleja. Näin ajasta ja paikasta riippumattomat oppimisen mahdollisuudet laajenevat aikuisille ja nuorille. Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää koulutuksen järjestäjien kyvykkyyden sekä opetushenkilöstön osaamisen vahvistamista, yhteistyötä ja digitaalisen toimintaympäristön kehittämistä.

Valmisteltavan toiminta- ja taloussuunnitelman ja erityisesti talousarviovuoden 2025 aikana on välttämätöntä tarkastella Salpauksen koulutusalatartjontaa ja opiskelijapaikkamäärien kohdennusta. Erityisesti aikuisille suunnattua jatkuvaa hakua tulee kehittää edelleen niin, että koulutustarjonta ja -määrä vastaa yhä paremmin alueen yritysten osaavan työvoiman saatavuuteen ja väestön osaamistarpeisiin. Tämä edellyttää alakohtaisten määrien tarkastelun lisäksi verkko- ja monimuoto-opiskelun tarjonnan kasvattamista, lyhyiden, osallistujan työllistymistä tukevien tutkinnon osien joustavaa tarjontaa sekä aitoa mahdollisuutta aloittaa opinnot opiskelijan kannalta helpommin läpi vuoden. Kaikkien koulutusalojen tulee varmistaa opetuksen pedagogisten toteutustapojen, koulutuksen tarkoituksenmukaisten kokonaisuuksien ja opintojen joustavan aloituksen ja etenemisivaihtoehtojen aito toteutuminen. Tämä edellyttää opetushenkilöstön osaamisen varmistamista ja myös laajentamista (mm. erityisen tuen osaaminen osana ammatinopetusta, digiosaaminen ja opetus englannin kielellä). Nämä tulee huomioida luonnollisesti myös uutta henkilöstöä rekrytoitaessa. Oikea-aikainen ja sisällöllisesti sekä pedagogisesti uudistuviin tarpeisiin vastaava koulutustarjonta vahvistaa Salpauksen strategian mukaista toimintaa palveluorganisaationa. Tässä onnistumisella on merkitystä myös kaikkien salpauslaisten työn turvaamisessa.

Oppimisen varmistamisessa ja sen suunnittelussa tulee huomioida opiskelijoiden henkilökohtaiset osaamiset ja kehittymisen tarpeet, mutta myös työpaikkojen mahdollisuudet oman henkilöstönsä osaamisen vahvistamisessa. Tarve erilaisille monimuoto- ja verkko-opiskelun toteutuksille lisääntyy koko ajan aikuisten opiskelijoiden ja työpaikkojen toiveesta ja tarpeesta. Opetusta tulee olla tarjolla myös iltaisin ja viikonloppuisin työpaikkojen kanssa niin sovittaessa. Lähiopetuksella, ohjauksella ja käytännössä harjaantumisen mahdollisuuksilla on edelleen suuri rooli ja merkitys erityisesti ensimmäistä tutkintoaan opiskelevien ja oppivelvollisten opinnoissa ja osaamisen varmistamisessa.

Toiminnan vaikuttavuuden merkitys korostuu koulutuksen järjestäjän onnistumista arvioitaessa. Käytössä on sekä opiskelijoilta että työpaikoilta kerättävät valtakunnalliset palautteet. Vaikka vastausten saamisessa on haasteita mm. kyselyjen melko tiheän toistuvuuden takia, tulee meidän kaikin tavoin pyrkiä saamaan palautetta sekä kehittämään toimintaamme palautteen kautta aina paremmaksi. Palautteilla on merkitystä erityisesti laadun kehittämisen

näkökulmasta, mutta ne vaikuttavat myös Salpauksen saamaan rahoitukseen. Näiden lisäksi jatkossa korostuvat erityisesti työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen, joiden merkitystä uudessa rahoitusmallissa on tarkoitus merkittävästi nostaa nykyisestä.

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän toiminta- ja taloussuunnitelmarakenne pysyy pääosin ennallaan. Salpauksen strategiaa päivitetään keväällä 2025 osana vuoden 2026 toiminta- ja taloussuunnitelman valmistelua. Päivitettävä strategia pohjaa vahvasti nykyiseen, edelleen hyvin toimivaan strategiaan ja vuoden alusta käyttöön otettuun uuteen toimintamalliin. Toimintamallia tulee kuitenkin kehittää edelleen. Sisäisiä toimintaprosesseja on muokattava vastaamaan paremmin muuttuvan työelämän ja opiskelijoiden tarpeisiin.

1.1.2017 perustettiin Salpaus-palvelut Oy. Yhtiö on kokonaan Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän omistama. Kuntayhtymä ja Salpaus-palvelut Oy muodostavat konsernin, joka palvelee aluetta ammatillisen toisen asteen koulutuksen toiminnalla. Kuntalain 126 §:n mukaan kunnan tai kuntayhtymän hoitaessa tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla, sen tulee pääsääntöisesti yhtiöittää tämä toiminta. Salpaus-palvelut Oy:n toimintaan kuuluu Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä -konsernin toiminnasta järjestämisluvan ulkopuolinen toiminta ja palvelutoiminta, joka ei kuulu järjestämisluvan piiriin tai ei liity läheisesti tähän toimintaan.

TE-palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, kuntien koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta. Muutos tuo uusia mahdollisuuksia Salpauksen omistajakunnille sujuvoittaa toimintaa, kun työllisyysalueet voivat halutessaan antaa osan tehtävästä esim. kotoutumiskoulutuksen, omistamansa sidosyksikön eli Salpauksen tehtäväksi ilman kilpailutusta. Kuntayhtymä ei lähtökohtaisesti ole lainkaan markkinatoimija vaan kuntien yksi julkisoikeudellisen yhteistoiminnan muoto. Se on jo luonteensa vuoksi kuntien sidosyksikkö. Kuntayhtymä ei kuitenkaan saa harjoittaa vähäistä suurempaa kaupallista toimintaa. Jos kuntayhtymä toimii kilpailuilla markkinoilla, sen on kuntalain 126 §:n mukaan yhtiöitettävä kaupallinen toimintansa samaan tapaan kuin kuntienkin. Ja näinhän Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä on tehnytkin.

Salpaus-palvelut Oy on toiminnallisesti ja hallinnollisesti mahdollisimman kevyt organisaatio, jolla ei ole omia tuki- ja muita toimintoja. Yhtiöllä ei ole henkilökuntaa tai aineellista omaisuutta, vaan kuntayhtymä tuottaa yhtiölle markkinaehtoisesti hinnoiteltuja koulutus- ja muita palveluja. Palveluiden myynti on kirjanpidollisesti eriytetty kuntayhtymässä ja palveluiden hinnoittelu ja kustannusten kohdistaminen on määritelty markkinaehtoisen hinnoittelun periaatteiden mukaisesti.

Yhtiön toiminnan tulee olla liiketaloudellisesti kannattavaa eikä sitä voi lain mukaan tukea Koulutuskeskus Salpaus –kuntayhtymän tulo-rahoituksella. Kilpailu- ja kuluttajavirasto seuraa tämänkaltaisten yhtiöiden toimintaa ja valtakunnallisesti tultaneen linjaamaan täyttääkö toiminta kuntalain ja kilpailulainsäädännön vaatimukset. Toistaiseksi toimitaan nykyisen toimintamallin mukaisesti ja muun muassa Verohallinnolta saatava ohjeistus otetaan huomioon toiminnan yksityiskohdissa.

Kuntayhtymän talouden kehitys

Vuosi 2023 alkoi ja päättyi taloudellisesti hyvissä merkeissä. Saatu ensikertainen rahoituspäätös oli lähes kaikilla mittareilla mitattuna vuotta 2022 parempi, ja tilinpäätös 2023 toteutui ylijäämäisenä. Kuntayhtymän talous on vakaalla pohjalla, ja viimeinen pankkilaina tältä erää maksettiin pois toukokuussa. Vaikka kuntayhtymä on toteuttanut kiinteistöohjelmansa mukaisia investointeja, kuljemme julkisessa taloudessa tässä suhteessa vastavirtaan. On huomionarvoista, että noussut korkotaso ei rasita talouttamme, vaan saamme korkotuottoja tileillä ja talletuksissa oleville kassavaroillemme.

Taloussuunnitelmakausi 2024–2026 on alijäämäinen ilman rahoituksen indeksikorotusta tehdyn taloussuunnitelman takia. Ammatillinen koulutus ja Salpaus saivat vielä vuodelle 2024 indeksikorjatun rahoituspäätöksen. Vuoden 2024 talousarvio korjataan talousarviomuutoksella syksyn yhtymäkoukussa tulokseltaan vähintään nollassa. Tulevaisuudessa huolta aiheuttaa inflaatiosta johtuva kustannusten nousu ja kehysriihessä päätetty rahoitusleikkaus vuodesta 2025 eteenpäin. Hyvä maksuvalmius on tärkeää tulevien haasteiden varalta ja antaa sopeutumisaikaa julkisen talouden leikkauksiin vastaamiseen.

Vaikka Salpauksen rahoitus kasvoi vuonna 2023 valtakunnan keskiarvoa enemmän, vuoden 2024 rahoituspäätös ei ollut enää niin positiivinen suhteessa muihin koulutuksen järjestäjiin. Rahoitus kasvoi 5,3 prosenttia, kun valtakunnallinen keskiarvo oli 7,8 prosenttia. Opiskelijavuositilillä 2023 ylitti OKM:n rahoituspäätöksen tason 357 opiskelijavuodella. Tämä ei kuitenkaan nostanut vuoden 2024 rahoituksen perustana olevaa opiskelijavuositilillä, sillä lähes kaikki oppilaitokset ylittivät opiskelijavuositilillä tavoitteensa. Päinvastoin ministeriö leikkasi useiden koulutuksen järjestäjien ja myös Salpauksen opiskelijavuositilillä ja rahoitusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuosina 2019–2022 myöntämät harkinnanvaraiset valtionosuusrahoituksen korotukset opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin olivat käytettävissä vielä vuonna 2023 ja käyttö jatkuu edelleen vuonna 2024. Vaikka opiskelijoiden tarvitsemat tukitarpeet ovat jatkuvia, saatujen resurssien määräaikaisuus estää opetusresurssien vakiinnuttamisen tälle tasolle. Määräaikaisella valtionosuusrahoituksella palkattiin lähes 50 opettajaa ja ohjaushenkilöä. Ennen sitä kuntayhtymä vakinaisti noin 150 uutta lehtoria vuoden 2019 alussa.

Taloussuunnitelmaa 2025–2027 arvioitaessa on tarkasteltava tilikausien kumulatiivista ylijäämää vuodesta 2019 alkaen. Tämä kumulatiivinen ylijäämä tullaan pitämään positiivisena. On erinomaisen tärkeää, että taseen ylijäämiä on pystytty muutoinkin kasvattamaan kuin määräaikaisten valtionosuusrahoituksen korotuksista johtuen. Tämä mahdollistaa pitkäjänteisen toiminnan kehittämisen ja talouden johtamisen ilman, että yksittäisen vuoden negatiivisiin rahoituspäätöksiin olisi heti reagoitava sopeuttavin erillistoimin.

Salpaus on onnistunut kulujen hallinnassa ja resurssien suuntaamisessa perustehtävään. Viimeisen viiden vuoden aikana vuodesta 2019 vuoteen 2023 Salpauksen opetustoiminnan palkkakulut ovat kasvaneet (ilman sivukuluja) saatujen lisäresurssien turvin 25,7 prosenttia, 5,3 miljoonaa euroa, kun samanaikaisesti muiden henkilöstöryhmien palkkakulut kasvoivat vain 400 000 euroa 6,2 prosenttia. Eriyksen tärkeää on myös se, että muut kuin henkilöstökulut ovat samanaikaisesti nousseet vain 7,7 prosenttia, 1,4 miljoonaa euroa. Saavutus on hyvä, koska aikajänne on viisi vuotta ja koronan toimintakustannuksia alentavat rajoitteet ovat viime vuonna jo poistuneet ja inflaatio oli viime vuonna nopeaa. Saman aikaisesti toiminnan volyyymi ei ole

suinkaan laskenut. Vuonna 2023 opiskelijavuosimäärä oli suurin uuden ammatillisen koulutuksen lainsäädännön voimaan tultua vuonna 2018. Sipilän hallituskaudella toteutettuihin -30 prosentin, -20 miljoonan euron rahoitusleikkauksiin sopeutumiseen tarvittiin kuusi yt-kierrosta (viimeisin vuonna 2016) ja nyt jo yli -77 000 neliön toimitilojen vähentäminen. Tämän jälkeen lisäsatsauksia on tehty opetustoimintaan kohdistuen ja taloudesta huolta pitäen.

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä on viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana kehittänyt systemaattisesti toimitilojaan samanaikaisesti tilojen palvelukykyä ja kuntoa parantaen ja tilankäyttöä merkittävästi tehostaen. Toimitilaohjelman päivittämistä tulee edelleen jatkaa. Yhteistyössä Haahtela kehitys Oy:n kanssa tehty Lahden Vipusenkadun teknologiakampuksen toimitilaohjelman päivitys valmistuu syksyllä 2024. Ohjelmaa käsitellään osana tulevan taloussuunnitelmakauden kiinteistöinvestointien valmistelua ja sitä pidempää kiinteistöjen kehittämisen suunnittelua.

Valmisteltavan taloussuunnitelmakauden aikana jatketaan Salpauksen Asikkalan luonnonvara-alan kampuksen toimitilaohjelman valmistelua luonnonvara-alan koulutuksen tulevaisuus selvityksen pohjalta saatujen tietojen avulla. Selvitystyö käynnistyi syksyllä 2023. Investointitarpeet alalle ovat merkittävät ja ylittävät koulutusalan rahoituksen ja kuntayhtymän talouden kantokyvyn rajat, jos alan tulevaisuudesta ja tehtävistä valinnoista ei ole riittävää näkemystä.

Salpaus pyrkii jatkuvasti parantamaan koulutustarjontaansa ja vastaamaan alueen ja työelämän tarpeisiin kehysriihen rahoitusleikkauksista huolimatta. Tämä vaatii jatkuvaa strategista suunnittelua ja resurssien kohdentamista oikein. Olemme sitoutuneet tarjoamaan opiskelijoillemme parhaat mahdolliset edellytykset menestyksekkääseen opiskeluun ja työelämään valmistautumiseen.

Yhteenvedona voidaan todeta, että vaikka tulevaisuuden taloudelliset haasteet ovatkin edessämme, Salpaus-kuntayhtymä on vahvalla pohjalla ja valmis kohtaamaan ne. Jatkuva kehitystyö ja strateginen suunnittelu varmistavat, että voimme tarjota laadukasta koulutusta ja palveluita myös tulevaisuudessa. Taloussuunnitelma valmistellaan alijäämäiseksi. Tällä saadaan aikaa kehysriihen rahoitusleikkauksiin sopeutumiseen taloussuunnitelmakauden aikana. Vuosien 2019–2027 kumulatiivinen tulokertymä pidetään positiivisena. Talousarvio- ja taloussuunnitelma pyritään laatimaan ilman lainannostoa.

Osana talousarvion 2025 ja toiminta- ja taloussuunnitelman 2025-2027 päätöksen-tekona käsitellään syksyn yhtymäkokouksessa vuoden 2024 talousarviomuutokset yhtenä kokonaisuutena myös Yhtymähallituksen 09.04.2024 § 70 käsittelemän muutoksen osalta.

Esityslistan liitteenä 1 on talousarvion laadintaohje.

Toimitusjohtaja:

Hallitus hyväksyy kuntayhtymän toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2025-2027 ja talousarvion vuodelle 2025 laadintaohjeen ja vuoden 2025 talousarviomuutosten käsittelyaikataulun.

Päätös:

Hyväksyttiin esitetyn mukaisesti.